

Utbildningsnämnden

Datum: 2023-09-05
Dnr. UBN 2023/0390

Riktlinjer för fullgörande av skolplikten på annat sätt och avskrivning från skolplikten

Infoga en bild genom att välja **Bild på startsida**
på fliken **Österåkers kommun**

Innehåll

1. Skolplikt	3
2. Avskrivning från skolplikt vid varaktig vistelse utomlands.....	3
3. Fullgöra skolplikten på annat sätt.....	4
3.1.1 Krav för att fullgöra skolplikt på annat sätt.....	5
3.2 Verksamheten framstår som ett fullgott alternativ	5
3.3 Behov av insyn i verksamheten kan tillgodoses.....	6
3.4 Synnerliga skäl.....	6
4. Ansökan och beslut.....	6

1. Skolplikt

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt. Generellt gäller skolplikten från förskoleklass till slutförd grundskola eller anpassad grundskola¹. Skolpliktiga barn ska delta i verksamheten om de inte har giltiga skäl att utebli².

Rektor får enligt skollagen bevilja kortare ledighet för enskilda angelägenheter. Om det finns synnerliga skäl får längre ledighet beviljas³.

Skolplikt gäller inte barn som varaktigt vistas utomlands även om barnet fortfarande är folkbokfört i landet⁴.

2. Avskrivning från skolplikt vid varaktig vistelse utomlands

I skollagen saknas närmare bestämmelser om varaktig vistelse i utlandet. Det är därför upp till varje kommun att fatta beslut om vilken tidsrymd som ska anses utgöra varaktig vistelse. Normalt ska folkbokföringen upphöra efter ett års vistelse utanför landet⁵. Ursprungligen var bestämmelsen om varaktig vistelse tänkt för barn till diplomater och vissa andra funktioner i statlig tjänst, där folkbokföringen kvarstår trots att familjen vistas i utlandet.

Enligt Skolverket kan sex månaders utlandsvistelse anses som varaktig vistelse. Som stöd för denna bedömning hänvisas till två rättsfall⁶. Skatteverkets definition av begreppet stadigvarande vistelse avser en sammanhängande period på sex månader eller mer, vilket ytterligare stödjer en sådan tolkning.

Vid planerad utlandsvistelse överstigande sex månader ska vårdnadshavaren anmäla detta till kommunen. I prövningen behöver en faktisk vistelse i utlandet säkerställas eftersom kommunen har ett kvarvarande ansvar för barnet så länge folkbokföringen kvarstår.

¹ 7 kap 2 § skollagen (2010:800)

² 7 kap 17 § skollagen (2020:800)

³ 7 kap 18 § skollagen (2010:800)

⁴ 7 kap 2 § skollagen (2010:800)

⁵ 3 § Folkbokföringslagen (1991:481)

⁶ Kammarrättens i Stockholm dom den 22 februari 2002 (mål nr 6422-2001)
Länsrättens i Stockholm dom den 28 maj 2004 (mål nr 937-04)

Uppgifterna i anmälan om varaktig vistelse behöver därför styrkas med exempelvis:

- Resehandlingar.
- Anställningskontrakt för vårdnadshavare i utlandet.
- Hyresavtal/bostadskontrakt.
- Övrigt som styrker att eleven kommer att vistas en längre tid utomlands, t ex intyg på skolplacering i utlandet.

Längre planerad utlandsvistelse än ett år, eller förlängning av vistelsetid utöver ett år, ska anmälas till Skatteverket och Försäkringskassan.

Kommunens skyldighet att finansiera skolgången upphör vid varaktig vistelse i utlandet och eleven blir utskriven från tidigare skola. Enligt särskilt politiskt beslut i Österåkers kommun, kan skolpeng medfölja för utbildning i svensk utlandsskola godkänd av Skolverket⁷.

När eleven kommer tillbaka till kommunen har eleven samma rätt till utbildning som alla andra elever och skolplikt gäller för berörda elever. Vårdnadshavaren ska ansöka om skolplacering. Utifrån skolpliktsansvaret kommer hemkommunen anvisa en skolplacering i en kommunal enhet om eleven inte skrivs in i en skola. Det finns ingen garanti för att eleven återfår tidigare skolplacering.

3. Fullgöra skolplikten på annat sätt

Beslut om att få fullgöra skolplikten på annat sätt fattas av hemkommunen och får högst avse ett år i taget. Ett medgivande kan återkallas om förutsättningarna för medgivandet inte längre finns. Ett beslut om återkallelse gäller omedelbart, om inte annat beslutas⁸.

I skollagen finns ingen nedre begränsning i tid vad gäller ett medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt. En prövning om tidsrymden för ett beslut får därför göras individuellt med beaktande av kraven för att ett medgivande ska lämnas. För kortare utlandsvistelser kan beslut om ledighet vara ett lämpligare alternativ då skolplikten i sådant fall fortsätter att fullgöras i hemskolan. Beslut om ledighet fattas av rektor med beaktande av elevens hela situation. Vid beviljad ledighet har hemskolan fortsatt ansvar för elevens skolgång och kan till

⁷ Skolpeng för grundskola i utlandet FGN 2020/0195

⁸ 24 kap 23- 25 §§ skollagen (2010:800)

exempel bistå med medskick av material, planering och kontakter under ledigheten.

Om hemkommunen beslutar att en elev ska få fullgöra skolplikten på annat sätt upphör kommunens ansvar att finansiera utbildningen. (Undantag svensk utlandsskola godkänd av Skolverket där skolpeng kan medfölja under högst ett år). Det ska vara tydligt för elev och vårdnadshavare vem som är elevens rektor och vem som ansvarar för utbildningen. Vid medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt utgör den alternativa utbildningen, där eleven medges att fullgöra sin skolplikt, elevens nya skolplacering.

När ett medgivande upphör behöver vårdnadshavaren ansöka om ny skolplacering. Hemkommunen kommer vid behov anvisa en kommunal enhet inom kommunen.

3.1.1 Krav för att fullgöra skolplikt på annat sätt

I skollagen framgår vad som krävs för att ett medgivande om att fullgöra skolplikten på annat sätt ska kunna lämnas. Alla tre punkter ska vara uppfyllda för att ett medgivande ska kunna lämnas⁹.

1. Verksamheten framstår som ett fullgott alternativ till den utbildning som annars står barnet till buds enligt skollagen.
2. Behovet av insyn i verksamheten kan tillgodoses.
3. Det finns synnerliga skäl.

3.2 Verksamheten framstår som ett fullgott alternativ

Kravet på att verksamheten ska utgöra ett fullgott alternativ är högt ställt. Det är inte enbart kunskapsinnehållet i utbildningen som ska tillgodoses, utan även skolans övriga uppdrag enligt läroplanen.

Undervisning i hemmet eller på annan plats av exempelvis elevens vårdnadshavare, är inte förenligt med läroplanerna och kan därför inte godkännas som ett annat sätt att fullgöra skolplikten. För elever som på grund av sjukdom eller likande inte kan delta i vanlig undervisning kan särskild undervisning i hemmet eller på annan lämplig plats anordnas enligt skollagen¹⁰. Ett sådant alternativ utgör dock inte ett annat sätt att fullgöra skolplikten, då ansvaret för utbildningen ligger kvar på elevens hemskola.

⁹ 24 kap. 23 § skollagen (2010:800)

¹⁰ 24 kap. 20 § skollagen (2010:800)

3.3 Behov av insyn i verksamheten kan tillgodoses

Insyn innebär att hemkommunen ska kunna följa upp att elevens rätt till utbildning enligt skollagens bestämmelser tillgodoses. Exempelvis genom uppföljning av närvaro, kunskapsutveckling och övriga krav enligt läroplanerna. Det ankommer på vårdnadshavarna att i samverkan med den tilltänkta skolan visa hur kommunens insyn ska kunna tillgodoses i praktiken.

3.4 Synnerliga skäl

2010 infördes en skärpning av reglerna Skollagen avseende fullgörande skolplikten på annat sätt genom begreppet synnerliga skäl. Detta innebär enligt lagstiftaren att ett medgivande ska tillämpas ytterst restriktivt. Bedömningen om det finns synnerliga skäl ska utgå från elevens intressen¹¹. Vanligen krävs att skälen kan styrkas av någon annan än vårdnadshavaren.

I rättspraxis har konstaterats att synnerliga skäl för fullgörande av skolplikt på annat sätt inte avser exempelvis miljöombyte, att ta del av andra kulturer, att vistas med en förälder som är bosatt eller arbetar utomlands, att ta del av kultur och språk i vårdnadshavares ursprungsland eller att skapa nära relationer med släktingar i utlandet¹².

4. Ansökan och beslut

Ansökan om att barnet ska få fullgöra skolplikt på annat sätt inlämnas av vårdnadshavare senast tre månader före planerad start av utbildningen.

I ansökan ska framgå:

1. Information om den alternativa skolgången som visar hur denna utgör ett fullgott alternativ till den utbildning som annars skulle erbjudas eleven enligt skollagen.
2. Redogörelse för hur kommunens behov av insyn i den alternativa skolgången ska tillgodoses. Yttrande från den sökta skolan bifogas.
3. Redogörelse för skälen för ansökan, vanligen med yttrande från annan än vårdnadshavare för att stärka att det finns synnerliga skäl för ett medgivande.

¹¹ Prop. 2009/10:165 inför nya skollagen.

¹² Förvaltningsrätten i Stockholms dom 2016-09-06 i mål nr 17670-15, Kammarrätten i Göteborgs dom 2019-10-02 i mål nr 4703-19, Förvaltningsrätten i Göteborgs dom 2020-01-27 i mål nr 886-20, Kammarrätten i Göteborgs dom den 2021-03-19 i mål nr 4003-20

Beslut fattas av Utbildningsnämnden i enlighet med gällande delegationsordning. Vårdnadshavare får skriftligt beslut. Kommunens beslut kan överklagas hos Allmän Förvaltningsdomstol.